

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

1

(Dette intervjuet ble gjort i forkant av Morten Thomtes sekstiårsdag i 2008. Det har aldri vært publisert, men ble kun delt ut til gjestene på sekstiårsfesten.)

Du er et nysgjerrig menneske?

Jo, det er nok riktig. Jeg har vært og er veldig nysgjerrig, slik er jeg vel født. Jeg trives i ulike "soner", enten det gjelder musikk, film eller drama. En gang jobbet jeg som musiker, men skjønte ganske tidlig at det heller ikke var det jeg skulle bli. Men jeg bruker musikk i jobben hver dag, musikk er et av språkene mine. Jeg er nok den eneste i Norge som har reist på turné med Dizzy Tunes og studert filosofi samtidig.

"Det første fatter´n leste for meg var Jack London."

Kultur er et av våre grunnleggende behov. Ett kulturuttrykk er ikke finere eller mer høyverdig enn andre. For min egen del har gleden over å formidle, vært det viktigste. Kunstens oppgave er å vise hva det vil si å være menneske med alle våre styrker og svakheter, all vår tvil og tro og alle dilemmaer og konflikter. Min filosofi er at jo mer vi studerer, jo større er sjansen for at vi gjennom handling og erkjennelse blir i stand til å gjøre fornuftige og "gode" valg. Det er alltid snakk om en balanse, et Ying og et Yang, ikke sant?

Alt dette er bestanddeler i min egen lærergjerning og et premiss i det jeg forsøker å skape innen film, TV, musikk og drama. Jeg føler det nesten som en plikt å beskrive og formidle hva det vil si å være menneske.

Så kan man spørre; hva er kultur? Hesten Alm Svarten fikk Gran kommunes kulturpris et år!

Landet svømmer over av lokale spel, folk er stolte av sin egen historie. Opplevelsen for publikum og de medvirkende er nok like sterk i amatørspelet som i den profesjonelle kunsten. Men det er viktig å skille mellom amatørens glede og samtidig ha et profesjonelt kunstliv. Det er der nye erkjennelser kommer, som igjen blir til glede for amatøren. Hvis det bare var amatører, så ville det ikke være stort å spille!

Når skjønte du at det var kunstner og kulturformidler du skulle bli?

Jeg skjønte ganske tidlig at jeg ikke hadde noe valg. Det var det jeg kunne og ville. I mors familie var det flere musikere. Onkelen min Roar var musiker og ansatt som trombonelærer ved Musikkonservatoriet. Jeg var 13 år da jeg begynte å ta timer hos ham. Men det tok tid før jeg visste hva jeg skulle satse på. I slutten av tenårene var jeg interessert i teaterregi. Jeg begynte å undervise ganske tidlig, mens før det hadde jeg oppdaget jazzmusikkens forskjellige uttrykk og artister; moderne jazz, bebop, postbebop – og ikke minst Miles Davis. Jeg kjente en grenseløs musikalsk frihetsfølelse, det var som musikken ble børstet støv av på en måte. Rocken ble aldri min greie, det var ikke min tepose for å si det sånn. Mens klassekameratene mine spilte Beatles og Stones, gikk jeg hjem og hørte på Miles Davis.

Ingen opprører

Jeg har nok aldri vært noen opprører i sosial forstand. Sånn sett har jeg nok vært et pent, borgerlig menneske. Opprøret kom mer til uttrykk gjennom kunsten. I 1964 hørte jeg Charles Mingus i Universitetets aula. Trenger jeg å si mer? Han plantet et tidlig modernistisk frø i meg som har sittet der for ever. Jeg var 16 år. Etter dette skjønte jeg at det gikk an å gjøre ting på helt nye måter. Jeg oppdaget den abstrakte kunsten og den modernistiske retningen innen litteraturen. Og hva mer er, hvordan alle kunstuttrykk bærer i seg sin egen undergang! Jeg studerte modernismens fødsel, vekst og fall, og så hvordan alt ble sprengt i stykker, og at det samme hadde skjedd med kubismen, dadaismen, futurismen, 12-tonemusikken, you name it. Å betrakte verden med moderne briller samt erkjenne det forgjengelige i tilværelsen, stammer fra 60-årene.

Sa jeg at jeg aldri gjorde opprør? Det er jo ikke sant. En gang jeg hadde vært på Kroa med en kamerat, tente vi på noen søppelkasser på Carl Johan på veien hjem. Av personvern hensyn nøler jeg med å fortelle hvem det var. Vi ble observert av politiet og tatt med til Victoria terrasse i en svartemarje. Noen vil kanskje si at de arresterte oss. De spurte hvorfor vi hadde tent på søppelkassene, og jeg husker jeg svarte at vi ville feire sankthans på forhånd!

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

2

"Onkelen min var trombonelærer ved Musikkonservatoriet."

De truet meg med at jeg ville bli nektet adgang til USA. Stakkars meg. Med min jazzinteresse kunne jo dette få katastrofale konsekvenser. Hver dag løp jeg hjem fra skolen for å være den første som gikk i postkassen. Men det kom ikke noe brev. Siden har jeg vært mange ganger i USA og jeg hadde heller ingen uoppgjorte ting med mine kjære foreldre mens de levde.

Jeg hadde mange jobber mens jeg studerte. Så kom den politiske perioden. Jeg var solidarisk. Ett år gikk jeg til og med i begge 1.maitogene! Men det skal sies, jeg ble aldri med i noen politisk bevegelse, det var ikke plass til den kunsten jeg var opptatt av i noen av disse bevegelsene. Men, tro det eller ei, jeg leste min Marx! Mens jeg søkte en mening i den postrevolusjonære kunsten i Sovjet, søkte jeg på teaterskole i London. Jeg ble innkalt til intervju og svarte, dumme meg, det ser jeg nå, at jeg så opp til Henry Fonda. Da satte intervjueren to strenge øyne i meg og spurte: Hvis du mener det, hvorfor forhindret ikke Brechts teater den annen verdenskrig? Da forsto jeg at de var opptatt av studenter som så et klart skille mellom kunst og politikk. Og jeg som stod i bro mellom Beckett og Brecht.

"Men, tro det eller ei, jeg leste min Marx !"

Så fikk jeg min første jobb i NRK-Radio. Det var riktignok et vikariat, men jeg syntes det var kult å sette sammen lyder. Kanskje har jeg et slags talent for dette, tenkte jeg. I hvert fall ble vikariatet forlenget, og plutselig var jeg en del av radioens musikkavdeling. På den tiden arbeidet jeg blant annet med Egon om å lage kunstnerportretter. Jeg ble veldig fascinert av radioen som uttrykk og veien til musikkproduksjon ble ganske kort. Sammen med Jan Horne gjorde jeg intervjuer med jazzmusikere, også for fjernsynet. Vi lagde et svært program fra jazzfestivalen på Kongsberg i 16 millimeter. I klippebordet fant jeg ut at det var dette jeg ville; her fikk jeg arbeidet både med bilde, lyd og montasje. Dette var på midten av 70-tallet. Jeg følte jeg hadde funnet mitt eget uttrykk som både var radikalt og på musikernes premisser på samme tid. Jeg lagde også folkemusikkprogrammer fra Irland og programmer med pakistanere og indere i Norge. Og før jeg visste ordet av det, var jeg ansatt i NRK. Året er 1979.

Du vokste opp i et borgerlig miljø på Skillebekk. Hvordan har det preget deg?

Altså. Her trengs det nok litt avklaring. Faren min kom fra bondemiljø, og jeg hadde masse venner av ren arbeiderklasse. Jeg gikk på Ruseløkka skole, der var på den tiden det gamle Vika eksisterte. Vi bodde i Munkedamsveien, og fatter´n hadde bijobb som vaktmester for å klare utgiftene. Vi hadde akkurat så vi greide oss. På fars side har jeg masse slektninger. En fetter pluss fire av fatter´ns brødre fra Dokka havnet i Lysverket. Det første fatter´n leste for meg var Jack London. Ellers var han langt fra noen intellektuell. Hele livet ga han aldri uttrykk for noen egentlig kunstinteresse inntil han plutselig i 60-årsalderen kjøpte oljemaling og staffeli og begynte å male abstrakt! Det forteller meg at en skapende impuls bor i alle. Det som tiltalte meg med borgerligheten var bøkene og den vide horisonten som fulgte med utdanning og velstand. Det borgerlige representerte nok også noe trygt. Jeg la merke til at barna i de borgerlige familiene ikke fikk samme oppmerksomhet som oss, ikke fordi jeg tror de var spesielt dårligere foreldre, men fordi de hadde det så travelt. En annen ting jeg la merke til var at det ofte var mer glede og varme i arbeiderfamiliene. Mine egne foreldre var ekstremt støttende, og de kom alltid og hørte på når jeg spilte.

Finnes det noen kulturelite i dette landet som landets største parti Fremskrittspartiet hevder?

Det har aldri vært noen egentlig kulturelite i dette landet, og det har i hvert fall aldri vært noen hovmodig elite innen kulturen. Problemet er vel heller at den norske kultureliten er altfor lite offensiv og lite til stede i den offentlige debatten. Da mener jeg også meg sjøl,i den grad jeg tilhører eliten etter FrPs definisjon. Men, nei. Jeg har aldri tilhørt noen elite og vil aldri gjøre det fordi jeg mangler makt. Jeg er ganske flink til å kritisere makta, så på en måte er jeg er en typisk rebell som motarbeider så godt jeg kan alle strukturer jeg støter på. Men la oss godta premisset at vi har en elite: I så fall utgjør den neppe mer enn 20-25 personer.

"Jeg har alltid sagt at min plass er nærmest døren."

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

3

En virkelig kulturelite finner du for eksempel i fransk politikk, der alle går på den samme skolen, ferdes i de samme sirklene og ser seg selv som mer betydningsfulle enn alle andre. Slik er det ikke i det norske samfunnet. Til det er Norge for egalitært. Vi ser opp til og hyller dem som tjener de raske pengene. Det er jo dette som er bekymringsfullt. Eliten finner du i næringslivet, ikke i kulturlivet. Jeg kjenner masse mennesker i kulturlivet og ingen er i nærheten av å ha skjult makt, kanskje med noen ganske få unntak. Vi har demokratiske institusjoner og tradisjoner. Vi har mange søkere og lite penger, de som sitter i forvaltningen og i institusjonene, jobber jo føttene av seg. I Norge har så vidt jeg vet ingen søkeransiennitet. Jeg sier til studentene mine at når de kommer ut fra Westerdals, står de i den samme køen som meg. Og jeg kommer ikke fortære til vannkilden enn dem. Avgjørelsene i kulturlivet er basert på at man lager noe andre tror på. Hadde det eksistert en kulturelite i dette landet som hegnet om seg selv og ga hverandre penger og oppdrag, så ville noen sagt ifra og det høyt.

Er da alt såre vel?

Nei, det er mange ting som ikke er bra. De fleste lærere jobber skjorta av seg, så skolen må få tilført flere ressurser. Jeg skulle gjerne sett at de unge fikk flere tilbud å velge imellom. Helst tidlig, mens de ennå er i stand til å undre seg. Jeg har allerede nevnt faren min, Gudbrand, som i en alder av noen og seksti begynte å male. Han følte aldri verken noe kall eller at han hadde kunstnerisk talent.

Likevel lagde han ganske mange fine ting. De fleste mennesker har en eller annen form for lengsel og et behov for å uttrykke seg, men de vet kanskje ikke om det eller de tror ikke de har det. Vi forveksler ofte musikalitet med det å være verdensmester på et instrument. Så feil kan man ta! Poenget mitt er at ikke alle trenger å spille et instrument, de aller fleste mennesker har musikalitet i seg. Det samme gjelder for litteraturen; de aller fleste er jo ikke skrivende mennesker, selv om de har glede av litteratur og leser en masse. Jeg skulle ønske at skolen kunne tenne denne gnisten hos elevene og bidra til at flammen ble holdt vedlike. Det ville gjøre kulturlivet vårt enda rikere.

Mange skolefolk mener at det estetiske i skolen må vike til fordel for realfag?

Det er neppe veien å gå at vi skal erstatte de estetiske fagene, forøvrig et pussig navn, med mer faktabasert kunnskap. Da får vi utrolig fattige mennesker, det tror jeg de fleste skjønner. "Det hele mennesket" består av begge deler. Det er knapt noen motsetning i det å lære seg å skille mellom hundre nyanser av rødt og det å kunne regne ut restaurantregningen i hodet. Det er mulig det har gått for langt den ene veien, det har gått veldig langt i antall valgfag, boning av gulv for eksempel, det er nesten ingen grenser, ikke sant. Problemet med det, den som tror jeg nå motsier meg selv tar feil, er at vi setter likhetstegn mellom vellykkethet, boklig lærdom og akademisk karriere.

"Offiseren som gav ordre om å sprengre broen i Mostar, var filmskaper"

Jo lenger du går på skolen, jo mer vellykket er du. Og blir du professor, er du supervellykket, det er det i hvert fall mange som mener. Men å påtvinge unge en masse teori som de verken er interessert i eller får bruk for, er neppe veien å gå. Så lenge skolen fungerer som den gjør, er det bedre å opprette flere yrkesskoler så elevene lærer noe de kan være stolte av og mestrer. Det er jo dette som rir skolen som en mare, at så mange føler at de ikke mestrer. Det er jo det du mestrer som du kan tenke deg å bli god til! Ideelt sett skulle vi ha en skole som var så god at alle elevene følte at de mestret noe. Slik er kanskje ikke verden, men vi kan strekke oss dit. Poenget mitt er at vi ikke må ha en matrise, en mal, som sier at alle som vil bli et lykkelig menneske, må ha artium. Det er fint om de har det, men det må ikke bli noen forutsetning for at elevene skal føle seg som nyttige mennesker. Skolen må ikke bli en akademisk satsplanke.

Du er opptatt av surrealisme?

Surrealisme springer ut av et behov for å finne en kontakt med det ubevisste og det underbevisste i den kreative skriveprosessen og det har alltid fascinert meg. Da de første surrealistene Breton og

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

4

Philippe Soupault i 1919 oppfant "automatskriften", koblet de ikke inn hjernen, de bare skrev etter hvert som ordene kom til blyanten eller hånden. De skapte helt uante og utenkbare bilder, sammenstilninger av ord, de fant en metode hvor de kunne skrive litt hver. Programmet deres var veldig enkelt. De lagde poetiske språkkonstruksjoner i prosaform og de skrev noen få teaterstykker, uten at noe av det ble store hits på Broadway. Surrealistene har etterlatt seg viktige spor i all senere litteratur fordi det frigjorde skriveprosessen fra den bastante refleksjon. Surrealistenes måte å se verden på og skriveprosessen deres har alltid fascinert meg. Den lille teksten, kortfilmmanuset som du ba meg å skrive, er skrevet etter denne metoden.

Hvordan vil du beskrive deg selv? Du får fem minutter, du har ikke lov til å bruke årstall eller andre biografiske data, og det viktigste; beskrivelsen (stykket) skal ha format som et kortfilmmanus!

«Mann i ubestemmelig middelalder løper bortover en vei. Det er vinter, men han er tynnkledd. Kun iført selskapssko, svarte bukser og hvit skjorte. På lasteplanet til en medfølgende bil spiller en gruppe jazzmusikere 'Kind of Blue'. Han passerer en vindmølle i det åpne og øde landskapet. Midt i veien står en okse. Han stopper. Det gjør også bilen, men de fortsetter å spille. Han går nærmere. Oksen pruster. Mannen er redd, men fascinert. Han rekker hånden ut mot dyret, som imidlertid er forvandlet til en havfrue. Hun ser klosset ut, halvt liggende, på den ensomme landeveien. Mannen ser forbløffet på havfruen. Hun peker sørgmodig på sin fiskeliknende underdel og griper etter ham. Han vil kysse henne, men frigjør seg og løper videre. Snur seg og ser at havfruen er blitt til en rasende politimann med kølle. Vender tilbake til løpingen (stadig ledsaget av orkesteret på lasteplanet) og snubler. Han faller med hodet ned i en frossen pytt. Det blir stille. Ser opp med is og vann i ansiktet på et større sangkor som plutselig omkranser ham. De synger fra Bachs 'Juleoratorium'. Særlig hører han andre sopranstemme.

"Et år gikk jeg til og med i begge 1.maitogene."

Han vil være med og reiser seg. En veldig annensopran fører ham syngende inn i koret, gir ham noter og han synger, med svært lys stemme, med. Han stirrer intenst på notene. Når han blar om og ser opp, befinner han seg på lasteplanet med jazzmusikerne. Han lyse stemmer passer ikke inn. De er nå i en storby med skyskrapere. Han synger alene. Musikerne spiser. De slafser spareribs og hygger seg og ser opp på den ensomme sangeren som synger 2. sopranstemmen fra Bachs 'Juleoratorium'. Publikum langs gaten applauderer det bisarre opptoget med de spisende musikerne og den ensomme sangeren. Han kaster seg ned fra lasteplanet, ruller rundt og ser opp på en eldre kvinne som slår etter ham med stokken. Hun minner om havfruen og slår ham mens hun prøver å stryke ham over håret. Han griper etter stokken og spiller 'Fanitullen' på den - den er blitt til en fløyte.»

Før du tar deg en røyk, kan du være snill å svare meg på følgende: Hvor går grensen for hvor fort mennesket vil kunne løpe en 100-meter?

Da må jeg sitere Hjallis som en gang sa: Hvordan du enn snur og vender på det, så kan du aldri løpe på null! Jeg trodde en gang at Michael Johnsens 200 meterrekord på 19.32 aldri ville kunne slås, at det ikke var fysisk mulig, ikke i min tid, og så skjedde det.

Tilbake til Fremskrittspartiet. De hevder at "kultureliten" tvinger sin sære smak nedover hodene på folk?

Hele livet har jeg kjempet mot FrPs kultursyn. FrP skjønner ikke at det gjelder andre lover for kulturen enn for næringslivet. Det er som kjent en liten prosent av statsbudsjettet som tildeles kultur i forhold til for eksempel veibudsjettet eller forsvarsbudsjettet. Jeg har sett for mange FrP'ere uten impulskontroll og uten refleksjon når de diskuterer kunst og kulturpolitikk. Du trenger ikke ha fire hjerneceller for å si fysj til kulturelite og moderne kunst. Men verden er komplisert, og en av kunstens oppgaver er som sagt å forklare hvordan det er å være menneske. Det er ingen 1-1 sammenheng mellom kunst og det å bli et lykkelig menneske. Hadde det vært en resept som sa at hvis du spilte 15 minutter klassisk musikk hver dag, så hadde det vært såre enkelt; da kunne vi bedt legene å forordne kunst til alle på blå resept.

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008
5

"For Frp er kunst synonymt med underholdning."

Det er altså her en av feilslutningen ligger. Men jo mer vi deltar i kulturaktiviteter, jo rikere liv lever vi. Jo mer innsikt vi tilegner oss, jo mer vi leser, jo mer vi lærer andre kulturer å kjenne, jo bedre blir vi i stand til å hankses med det uventede. Offiseren som ga ordre om at broen i Mostar skulle sprenges, var filmskaper. Man skulle kanskje tro at en person med en slik utdanning og erfaring ikke kunne få seg til å gjøre slikt. Karadzic skrev barnebøker, ledende nazister var opptatt av klassisk musikk etc. Det er altså ikke slik at kunsten bare foredler. Men med en kulturell ballast er det i hvert fall bedre sjanser for å unngå det rene barbari, større sjanser for at mennesket handler empatisk, at det lærer seg å lese nyanser i et menneskeliv. Dette skjønner ikke FrP. De ser på kunst som synonymt med underholdning.

I en av CV'ene dine skriver du: "Jeg har hele tiden arbeidet parallelt med ulike uttrykk som musikk, teater, dramatikk, litteratur, film, tv og radio." Hvis du ser deg selv retrospektivt og analyserende: Hva er du best til? Og hva synes du er morsomst?

Det gode svaret på det; jeg er best på det jeg får til! Jeg kan føle en lykke ved at jeg får til noe. Det trenger ikke være perfekt, det kan være at jeg føler at jeg er på sporet av noe, det er nok til å gjøre meg glad. For noen år siden begynte jeg å male akvarell, det var en lykkefølelse å sitte på Espa, og særlig tanken på at dette gjorde jeg ikke for andre enn meg sjæl, det var ren terapi, det var en stor glede. Det var ikke stor kunst, det var heller ikke poenget. Det å spille med folk kan gi meg et utrolig kick, det samme kan arbeid med film og tv, det kan være utrolig fint på settet, det kan være øyeblikk som er fantastiske. Å skrive er en mer ensom greie, men også der kan man være flere. Samtidig fører min nysgjerrighet og trang til å gjøre nye ting til at jeg innimellom tryner. Det er ikke til å unngå. Du spurte om jeg føler meg som generalist eller spesialist. Når jeg er midt oppe i noe, føler jeg meg nok som spesialist. Men når jeg ser hvor mange forskjellige ting jeg er involvert i, føler jeg meg som generalist. Man kan jo også se på det som en flukt? Inn i noe annet. Jeg har alltid sagt at min plass er nærmest døren, at jeg må ha ryggen fri og mulighet for retrett. Det har fulgt meg hele livet. En psykoanalytiker ville kanskje kunne sagt noe smart om det der, jeg bare registrerer at det er sånn.

"Vi ser opp til og hyller dem som tjener de raske pengene."

Jeg har observert at du ofte arbeider med en "letthet", som en kompassnål som flyter i en væske av intuisjon og erfaring?

Det er dessverre bare delvis riktig. Jeg er et typisk prosjektmenneske som elsker deadlines.

Du er et deadlinemenneske, kan vi si det?

Ja, det kan vi godt si. Mens andre får panikk når det nærmer seg deadline, er det omvendt for meg, det inspirerer! Det betyr imidlertid ikke at jeg ikke tenker tidligere i prosessen, det betyr bare at jeg akkumulerer, det er en slags inkubasjonstid før jeg må tvinge meg selv til å jobbe. Når jeg først kommer i gang, er det nok riktig at jeg arbeider forholdsvis lett. Men det er avhengig av hva det er. Jeg liker veldig godt å jobbe sammen med andre. Det er nok et trekk ved meg, jeg lar meg inspirerer av andre, og jeg liker å bygge videre på det andre har gjort.

Men jeg kan også slite med å få til ting. Jeg kan file på ting. En del har jo med erfaring å gjøre. Og jeg gir ikke så lett opp, det må i så fall være fordi jeg ikke får finansiert ting. Men generelt lett for det? Det vet jeg ikke.

Er intuisjon noe du bruker i arbeidet?

Som ung teatervitenskapstudent hadde vi en foreleser, han var forøvrig instruktør, som skulle snakke om sitt forhold til regi. Jeg husker jeg spurte han om hvilke arbeidsredskaper han brukte i jobben. Jeg skrev ned det han svarte: intuisjon. Etter forelesningen tenkte jeg at det måtte være noe mer enn det, intuisjon kunne da ikke være tilstrekkelig. Så gikk det noen år, jeg fikk selv studenter og jeg fortalte dem: Når det kommer til stykket, er det bare en ting dere kan stole på, det er deres egen intuisjon. Intuisjon er akkumulert erfaring. Man har vært igjennom prosessene

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

6

såpass mange ganger at man kan skille det som fungerer fra det som ikke fungerer. Det skjer automatisk på samme måte som man slipper å tenke over om det er hensiktsmessig å gire med venstre eller med høyre hånd. Det finnes en automatikk i det, fordi man i hodet har hovedretningen. Så intuisjon er for meg er muligheten til å fatte beslutninger, proporsjonalt med erfaringen, forholdsvis kvikt uten nødvendigvis koble inn tanken. I en skapende prosess, er intuisjon helt avgjørende. Men før du kommer så langt har du tenkt en masse tanker som er fornuftsbaserte.

Du er ansatt på filmlinja på Westerdals. Hva liker du best i den jobben og hva gir denne jobben deg som menneske?

Da skal du få et kort svar: fast lønn! Westerdals er en kreativ skole, høyt gir, impulser og forventninger. Det er mye energi, ikke noe sted for den trette. Jeg liker å bli pushet litt. Mange kule kolleger med mye forskjellig erfaring. Får brukt meg sjøl på en OK måte. Har alltid vært opptatt av å dele mine erfaringer.

I min verden fungerer ikke skolen i et vakum. Konkurransen "der ute" er enorm, ikke minst i filmverden hvor dine studenter ender. Mens du snakker om samarbeid og hvilke fordeler dette gir i livet, så møter studentene en helt annen virkelighet utenfor skolen? Snakker dere om alle disse paradoksene?

Det jeg forteller dem er at hvis de lager nettverk og bruker disse når de kommer ut av skolen, så står de bedre rustet, de blir sterkere, også når det gjelder å takle nederlag. Å skape film er på mange måter en ensom kunst selv om det er mange på settet, men at det er noen som kan være med på reisen som kjenner deg, som du har tillit til og kan stole på, så er sjansen større for at du lykkes. Det er vinter der ute, det blåser en kald vind i jungelen. Jeg har sett for mange eksempler på at folk er ugenerøse overfor hverandre, knipne med å si gode ting, knipne med det meste. Som pedagog er jeg opptatt av å gi studentene holdninger: Det er ikke noe farlig å rose andre! Så skal de lære hvordan de skal gi kritikk, det er også en kunst.

Hvordan tror du studentene ser på deg som lærer?

Jeg tror de fleste føler at jeg respekterer dem, tar dem på alvor, at jeg ikke ser ned på dem fra mitt guddommelige ståsted der oppe, men prøver å trenge inn i deres veden og lokker ting ut av dem. De har vel en følelse at jeg er til stede for dem. At jeg ikke forsvinner ut i tåkeheimen med en masse møter og at de opplever at de faktisk er viktige for meg også. At jeg blir glad når de lykkes med ting. Dette er en spiral. Tror de fleste ser på meg som en kul fyr. Den viktigste grunnen til at jeg trives med undervisning, handler om begeistring, gleden av å dele ting med andre.

Erfaringer som 18-åring??

Ja, ikke livserfaring, men musisk, jeg hadde gått på konservatoriet, spelt i alle sammenhenger, blant annet i Gardemusikken. Jeg skjønte at jeg, som korpsinstruktør, kunne en del som disse 12,13, 14-åringene kunne ha glede av. Og jeg hadde en egenglede av at de tingene jeg satte i gang virket, de ble bedre til å spille, eller de ble bedre til samhandling for å sitere fotballtrener Nils Arne Eggen. Jeg har stor sans for akkurat den biten av det, ikke bare disiplin og motta ordre, men lære seg til å lytte til andre, og andres klang og utvikle seg selv.

"Charlie Mingus plantet et frø i meg i 1964."

Det å øve kammermusikk er veldig lærerikt, det begynte jeg tidlig med. Jeg ser en tråd i mitt liv som lærer og det er i all beskjedenhet en evne til å oppmuntre elevene til å ta ansvar for hverandre slik at de kan få til noe sammen og ikke bare individuelt selv om det også er viktig. Jeg prøver å gi dem erfaring og få dem til å reflektere over forskjellen på å holde ting for seg selv og det å være åpne for positive innspill fra andre. Disse tankene passer veldig godt inn på en skole som Westerdals som legger vekt på kreativitet og gruppetenkning. Men tilbake til spørsmålet: Gleden av å være lærer er å se at dette fungerer, at studentene kommer ut med rettere rygg, at de lærer å ta ansvar for seg selv og hverandre. De blir rollemodeller for andre, dette har de stor glede av senere i livet.

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

7

Du er relativt interessert i sport, ikke minst sjakk. Jeg har ofte observert hvordan du med stor interesse følger med på Magnus Carlsens trekk på nettet?

Ja, jeg er nok mer enn normalt sportsinteressert, jeg finner stor og dyp fascinasjon i de rareste idretter. Fra sjakk til fotball og friidrett, sykling. Skjønnheten i et fotballspill er helt utrolig noen ganger, når du ser en vinnende kombinasjon eller en prestasjon, det er jo smykker som du bærer med deg! Dramatikken rundt det. Jeg tror forøvrig ikke vi kommer til VM. Da må det skje noe mystisk, at vi får spillestil som varer mer enn én kamp om gangen, plutselig har de et blaff som ser lovende ut, og så i neste kamp får du lyst til å rope....og så maler jeg litt.....helt upretensiøst, kunne sitte i mange timer, beroligende, prøver å få med meg litt av kino og teater, er veldig glad i mine venner, som jeg har hatt i mange år, mange av dem, det fyller meg med stor glede, jeg kjenner at uansett hva som hender meg i verden så er de der, og det skal sies jeg er nok en ganske aktiv bruker av mine venner, synes det er morsomt å øve, både alene og med andre selv om det ikke har blitt noe særlig av dette de siste årene.

Gjennom litt research har jeg funnet ut at du knapt er noen danseløve. Egentlig kan du vel ikke fordra å danse?

Hør her: Hva har dette med saken å gjøre? Nei, nå må jeg ha meg en røyk!

Altså. Joda. Jeg gikk en gang, det er ganske mange år siden, på Svas danseskole. Skrittene hvor du skulle strene over dansegulvet og finne deg en partner, det var en sann lidelse, jeg mestret aldri den situasjonen, quick-step og vals. Man skulle tro at jeg som musiker var utstyrt med en viss rytmesans, og det er jeg da! Problemet er at den ikke forplanter seg ned i beina mine, den gjør ikke det. Så etter det noe bratte møte med danselivet, ja selv ikke i mitt eget bryllup var det lagt opp til dans.

Musikere danser ikke. Har alltid vært sånn, alltid vært en kloss på dansegulvet, jeg har en rekke legemsdeler som ikke lar seg kombinere. Dypest inne har det vel også noe med sjenanse å gjøre.

Og damer?

Må jeg si noe om det også? Lett sagt, hyggelige vesener, best på avstand, he, he, he. Jeg har jo hatt noen kjæresten i mitt liv, inklusiv et ekteskap som du vel vet. Jeg er nok veldig sårbar, det henger litt sammen det der, at jeg lettere blir såret enn jeg nok vil innrømme. Følgelig i et parforhold, er det lett å kjenne sårbarheten mer påtrengende enn godt er. Det konstruktive forsvinner, og jeg begynner å tenke: hva galt har jeg gjort? Og da er det lettere å holde avstand enn å gå inn i et nytt forhold. Etter hvert har jeg sikkert blitt så sær og rar at ingen ville drømme om å ha meg. Det betyr jo ikke at jeg ikke kan leke med tanken om å forelske meg, eller leke med tanken om hvor fantastisk det hadde vært, når det en sjelden gang oppstår, jeg skal jo innrømme at jeg ikke er verre stillet enn at det er hyggelig å bli attrådd. Jeg er nok ganske intens i et parforhold, jeg sikkert kan komme til å kvele folk fordi jeg vil så intenst denne tosomheten.

Mens klassekameratene mine spilte Beatles og Stones, gikk jeg hjem og hørte på Miles Davis.

I noen forhold er man den som løper etter, i andre den som holder igjen, jeg har sikkert vært begge deler, den som løper etter og roper: hold rundt meg for svingende! Mens jeg i andre sammenhenger er den som holder distanse, mens den andre løper etter. Det er ikke noe entydig i det. Jeg har også sett at de jentene jeg har vært sammen med har vært ganske sterke jenter. Tanken på å ha en kvinne som bare var til for meg, som vasket mine strømper og stelte i huset er kvelende, det ville vært helt utenkelig. Så du skjønner, det er ikke så lett å finne den rette balansen mellom nærhet og avstand, og pusting, altså finne en slags naturlig åndedrett i ekteskapet, det er ikke lett.

Jeg har aldri hatt noen følelse av at damene skyr meg, tvert i mot; jeg tror mange synes at jeg er en hyggelig fyr, og tenker: Han er en søt mann, synd at jeg er gift, liksom. Ikke vet jeg. Så er det min sjenenhet, den har forbudt meg å ta en del initiativer som jeg ettertid ser at jeg burde ha tatt, det er jeg ikke i tvil om. Men der kommer frykten for å få avslag, den frykten sitter nok ganske dypt, tror jeg. Kanskje har det sammenheng med denne historien: Vel, jeg tok en gang mot til meg og ringte en jente for å be henne med på fest. Og så svarte hun: Å, har du ringt alle de andre, nå?

Jeg vet du har spilt i Søyr. Hvilke andre orkestre har du spilt i?

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

8

Jeg har spilt i rockebandet Nordrock, vi hadde en meget, kanskje ikke akkurat berømt konsert. Vi spilte for fullsatt sal på Chateau Neuf, det må ha vært på 70-tallet en gang. Nylig traff jeg er fyr som sa: "Var det ikke du som spilte i Nordrock?" Utrolig! Vi spilte Weather Report-aktig musikk. Så har jeg vikariert i en del sammenhenger. Som ganske ung hadde vi et orkester som het Big Swing College band. Det hadde sitt utgangspunkt på Nissen der jeg jo ikke gikk, men hvor jeg var et slags assosiert medlem. Steinar Ofsdal spilte bass, senere TV-produsent Pål Veiglum spilte trommer, pluss vi hadde en bønshj med musikere som senere har gjort musikken til levebrød. Vi spilte litt for radio, dessuten i Musikanter, en film som Arne Skouen lagde med Synne i hovedrollen og Steinar som lett svevende bassist. Man kan iallfall se meg i et lite bilde i åpningen! Jeg har spilt barokkmusikk og renessansemusikk i noe som het Orilogio-ensemblet og vikariert blant annet på Chat Noir, i Filharmonien og Kringkastingsorkesteret pluss masse studiojobber. Fetter Trygve og jeg var også med på en plate som Ballade lagde. Jo, og så spilte jeg i Universitetets storband. Jeg har spilt på Det Norske Teater, Riksteatret og reist land og strand rundt med Dizzy Tunes. Jeg tror jeg må ha vært den eneste av deres musikere som har studert filosofi. Men det er vel meg i et nøtteskall?

Til slutt, standardspørsmålet: Hvordan er det å bli 60?

Det er oppskrytt, det må jeg si. Det rare er at folk rundt meg ser på meg som en eldre mann, mens jeg inni meg føler meg som en guttunge. Jeg lurar på hva jeg skal bli når jeg blir stor. Jeg er forundret over at jeg allerede er 60, hva er det jeg har mistet? Pensjonsalder er ikke noe begrep jeg har kunnet forbinde noe meningsfylt med. Jeg drømmer ikke om å sitte og stirre utover havet. Noen har jo en drøm om at når pensjonsalderen kommer skal de gjøre alt det de ikke har fått gjort ellers i livet, reise osv. Jeg har jo reist mye så for meg er det nærmest motsatt. Jeg er glad jeg fortsatt er i live! Det er jo ikke mange generasjoner siden at det var en anelig alder, og fortsatt har jeg jo et snev av helse i behold. Og en viss evne til å glede seg og til å være nysgjerrig, den evnen setter jeg stor pris på. Dødsangst? Nei det er nok et for sterkt ord. Men erkjennelsen av at jeg neppe blir dobbelt så gammel som jeg er nå, har nok seget inn over meg. Det betyr ikke at jeg har resignert, det var det livet liksom. Men man må jo beskytte seg selv på en måte så man ikke kaster bort det man har igjen. Hva jeg gjør når jeg er 70? Pusler med mitt, tenker jeg. Skriver litt. At jeg fortsatt er lærer, er vel ikke så sannsynlig. Jeg er vel pølma ut for lengst. Jeg sitter vel på en tue oppe i skogen og hytter mot verden. Sender ut mine forbannelser i øst og vest mens jeg legger ut min videoblogg og kanskje lærer meg litt mer fransk, det er i hvert fall en ambisjon.

Morten T unplugged

Morten Thomte intervjuet av Morten Conradi oktober 2008

9

